

PATRIK BERGHÄLL

Agentti Jan Seger

VAARAN VUOSIEN
VAKOOJA

ATENA

Patrik Berghäll

**VAARAN
VUOSIEN VAKOOJA**

Käsikirjoituksesta suomentanut
Anu Koivunen

ATENA

SYVÄRI // TAMMIKUU 1944

Sama uni toistui jälleen. Pommit putoilivat Helsinkiin, monelta suunnalta kuului räjähdyksiä, valopommit valaisivat kaupungin aavemaisesti, kaikki eivät ehtineet suojaan ennen kuin oli liian myöhäistä. Painajaisessa mies näki, miten hänen vaimonsa Lisa, poikansa Jakob ja tyttärensä Stina juoksivat kerrostalon porraskäytävään. Hän huusi ja yritti varoittaa. Häntä ei kuultu, vaimo ja lapset vain juoksivat. Hän yritti huutaa uudelleen, mutta hänen äänensä ei kantanut. Pommi rysähti katon läpi ja räjähti porraskäytävässä. Veri värjäsi sen punaiseksi. Parrakas venäläissotilas nauroi likaiset hampaansa paljastaen. Ryssän kasvot tulivat koko ajan lähemmäksi, mies tunsu happaman hengityksen hajun. Hänet valtasi suunnaton suru, tuntui kuin joku olisi puukottanut suoraan sydämeen.

Yliluutnantti Jan Seger heräsi säpsähtäen. Sydän takoi rinnassa, hän hengitti kiivaasti ja oli läpimärkä hiestä. »Saatanan saatana», hän kirosi ja nousi istumaan korsun laverilla. Hän kurotti ottamaan alumiinisen kenttäpullon, kiersi korkin auki ja joi kulauksen. Vesi maistui mullan ja alumiinin sekoitukselta mutta vilvoitti yhtä kaikki hänen kuivaa kurkkuaan.

Hän sytytti tärisevin käsin tupakan. Imi sitä hitaasti, kunnes rauhoittui.

»Hemmetti!» hän kirosi hiljaa. Yö toisensa jälkeen häntä piinasi sama painajainen. Pommit, hänen rakkaimpiensa huudot porraskäytävässä, ryssä. Hän ei saanut kuvia katoamaan. Hänen oli tehtävä se, mitä hän oli monta kertaa miettinyt ja minkä hän oli jo kauan sitten ymmärtänyt väistämättömäksi. Hänen oli kostettava. Sillä ei ollut mitään merkitystä, jäisikö hän itse henkiin vai ei. Jos hän kuolisi, ehkä hän pääsisi taivaaseen ja tapaisi jälleen perheensä. Oliko taivasta edes olemassa? Ehkä oli olemassa vain helvetti, ja hänen helvettinsä oli täällä maan päällä.

Hän nousi laverilta ja ryhtyi pukeutumaan, veti lopuksi harmaan kenttäpuvun päälle valkoisen lumipuvun ja kiinnitti vyötärölle nahkavyön, josta roikkui isokokoinen puukko. Hän katsoi kasvojaan pienestä seinäpeilistä. Kuu paistoi sisään korsun oviaukosta. Jan Seger, muutama vuosi päälle kahdenkymmenen, ja silti hänen kasvoihinsa oli painunut ryppyjä, sillä suru, väsymys ja varuillaanolo olivat jättäneet jälkensä. Monien muiden nuorukaisten tavoin myös hän oli ollut rintamalla vuosia. Kuolema oli alati läsnä. Siinä missä yhtenä päivänä oli elossa, saattoi toisena päivänä olla parhaan toverinsa tavoin kuollut. Mitä väliä sillä edes oli? Hän oli tehnyt päätöksensä ja huomasi, ettei enää tuntenut pelkoa eikä ahdistusta. Hän avasi varovasti huoneensa oven. Hän ei halunnut herättää toisessa huoneessa nukkuvaa luutnantti Holger Joffsia.

Hän hiipi yhteistilan poikki, otti asetelineestä konepistoolinsa ja pakkasi reppuunsa neljä rumpulipasta ja pinon pahvisia patruunarasioita. Sitten hän avasi korsun oven ja astui ulos kylmään yöhön. Kuu valaisi maastoa, metsä heitti hangelle aavemaisia varjoja. Hän seisoi hetken hiljaa katsellen talvista metsää. Tonttu ei vaan saa unta, hän mietti. Hän oli lukenut runon monta kertaa lapsilleen. Jakob

ja Stina, hän näki lastensa kasvot mielessään, tunsi heidän pehmeät hiuksensa, joita hänellä oli ollut tapana silittää ennen kuin sammutti lampun. Hän tunsi itkun kuristavan kurkkuaan, ja hän kirosi.

Varasto oli kaivettu turvallisuussyistä maan sisään. Hän pyyhki lumen pois oven päältä ja avasi lukon. Taskulam-
pun valossa hän löysi kolme trotyylipanosta ja muutaman käsikranaatin ja työnsi ne reppuun. Sitten hän otti korsun seinää vasten nojaavat sukset, kiinnitti ne kenkiin ja lähti matkaan. Latu oli kova, he hiihtivät joka päivä etulinjaan katsomaan vihollisen tekemisiä. Suksi luisti hyvin, ja Seger ehätti perille muutamassa minuutissa, pysähtyi kuusen juurelle ja tallasi itselleen istumapaikan. Kun lumi oli polkeutunut riittävästi, hän riisui sukset ja istuutui, otti repusta pahvirasiat ja latasi kumpaankin pyöreään lippaaseen seitsemänkymmentä patruunaa, ne riittäisivät kiivaaseenkin tulitaisteluun. Välillä hänen oli lämmiteltävä käsiään, metalli oli jääkylmä talviyössä. Sitten hän kiinnitti lippaan konepistooliin ja veti liikkuvat taakse. Katkerana mutta tyytyväisenä hän jatkoi hiihtäen kohti kauimmaista vartiopaikkaa.

»Tunnussana!» hän kuuli vartiomiehen kuiskaavan. »Kuningas», Seger sanoi, ja vartiomies vastasi: »Yrjö.» Sekä kuningas että Yrjö olivat vaikeita venäjänkielisen lausua. Seger laskeutui juoksuhaudaan sukset ja sauvat kainalossaan. Paikka oli jalkaväkirykmentti 61:n puolustuslinjassa itäisin ja samalla 17. divisioonan kaukaisin. Vartiopaikasta johti yhdyshauta 11. divisioonan ensimmäiseen vartiopesäkkeeseen, missä miehet olivat suomenkielisiä.

»No mutta, mikäs piru se on yliluutnantin ajanut keskellä yötä ulos?» tiedusteli vartiovuorossa oleva sotamies Helge Lindholm Tenholasta.

»Lähdin vain tiedusteluretkelle», Seger vastasi.

»Yksin keskellä yötä?» Lindholm kysyi epäluuloisen näköisenä.

»Mitä nyt lyhyelle hiihtolenkille», Seger vastasi ja kiinnitti sukset kenkiin.

»Ei kai sinulla ole mielessä mitään hölmöä?» Lindholm kysyi.

»Lindholm ottaa ihan rauhallisesti, käyn vain vähän katselemassa», Seger vastasi.

»Selvä. Onnea matkaan ja ole varovainen!»

Seger hiihti kohti jokea, joka erotti suomalaiset ja venäläiset toisistaan. Kuu valaisi maastoa, ja sen kajossa hän jatkoi kohti venäläisten juoksuhautoja. Aiemmin samana vuonna hän oli osallistunut väkivaltaiseen tiedusteluun, jonka kohteena oli ollut venäläisten Kreml-nimellä tunnettu tukikohta.

Kun juoksuhauta alkoi olla jo lähellä, hän riisui sukset, asetti ne hangelle kärjet kohti omia linjoja. Samoja jälkiä hän pääsisi nopeasti takaisin. Hän tarkisti konepistoolin, kaikki oli valmista. Hän hiipi hiljaa ase edessään. Välillä hän pysähtyi kuulostelemaan – kolmisenkymmenen metrin päässä joku yski. »Ryssän vartiopaikka», hän mietti, jatkoi suoraan eteenpäin ja huomasi pian päässeensä kenenkään huomaamatta perille. Hän laskeutui hitaasti juoksuhautaan ja vilkaisi vasemmalle, sitten oikealle. Hengitys tasaantui. Hän hiipi kohti vartiopaikkaa.

Juoksuhauta ohitti korsun, sisällä nukuttiin. Seger jatkoi hiipien eteenpäin ja huomasi juoksuhaudan kaartavan vasemmalle. Hän tavoitteli puukkoaan ja otti tukevan otteen sen kahvasta. Äkkiä hän näki vartiomiehen seisovan selin edessään ja tähyävän suomalaisten puolelle. Vartiomies yski hiljaa. Muutamalla harppauksella Seger tavoitti miehen, painoi toisen kätensä tiukasti tämän kasvoille ja viilsi toisella kädellään kurkun auki. Kuoleva nytkähti, kuului ko-

rinaa. Seger pyyhkäisi puukon vihollisen pukuun ja työnsi sen takaisin tuppeen.

Veri oli tahrinut hänen lumipukunsa, ja kun hän vilkaisi venäläissotilasta, hän tunsi suloisesta kostosta huolimatta suuttumusta. Enää ei ollut paluuta, hän kuolisi ja pitäisi huolen siitä, että veisi mukanaan mahdollisimman monta vihollista. Hän pujotti repun selästään, otti esiin kasapanoksen ja meni korsun ovelle. Sitten hän kiskaisi oven auki ja heitti panoksen sisälle, syöksyi pois paikalta niin nopeasti kuin jaloistaan pääsi ja heittäytyi juoksuhaudan pohjalle räjähdysten repiessä rikki korsun. Sisällä nukkuneilla ei ollut mitään toivoa. Räjähdyks sai Segerin korvat soimaan, mutta konepistooli valmiina hän pakottautui jatkamaan saman tien matkaa seuraavalle korsulle. Kun unenpöpperöiset venäläiset avasivat oven, hän ampui sarjan, kiskaisi seuraavan panoksen sokan ja heitti sen oviaukkoon lyyhistyneitä ruumiita kohti. Panos räjähti, ja ilmaan lensi puuta ja rojua.

Venäläisten muista tukikohdista ammutut valoraketit valaisivat talviyötä ja muuttivat sen äkkiä päiväksi. Seger eteni pitkin juoksuautoja, nosti maasta konekiväärin ja kantoi sen paikkaan, josta näki vihollisen koko linjan. Pian hän näkikin vihollisen käyvän vastaiskuun torjuakseen suomalaisten hyökkäyksen. Sitä ei kuitenkaan kukaan tiennyt, että vastassa oli yksi ainoa ihminen.

Seger ampui lyhyitä sarjoja, vihollinen vastasi tuleen ja luodit viuhuivat ympärillä. Hän tähtäsi ja ampui kohti venäläisten konekivääriä, joka lopulta vaikenä. Äkkiä ilman halki alkoi viheltää kranaatteja. Omien vai venäläisten? Jalokojen alla tärähteli, kun kranaatit räjähtivät leimahtaen ja nostattivat ilmaan maata. Kesken kaiken Seger tunsi käden olallaan, ja hän käännähti ympäri ja mursi nyrkillään venäläissotilaan nenän. Ilmeisesti juoksuhaudassa oli vielä vihollisia. Hän jätti aseensa ja lähti juoksemaan takaisin kohti

paikkaa, jossa oli laskeutunut juoksuhautaan. Vastaaan syök-syi muutama sotilas. Seger oli nopea, konepistooli rätisi ja taas kerran hän oli kylvänyt ympärilleen kuolemaa. Hän tunsi hivenen inhoa, mutta tunne ei ehtinyt voimistua, kun maa tärähteli jälleen ja juoksuhautaan satoi maata. Ilmeisesti omien tykit olivat avanneet tulen.

Seger tajusi olevansa uuvuksissa, adrenaliini alkoi hii-pua. Jalat tuntuivat raskailta. Useat valoraketit valaisivat taivasta. Vihollisen tukikohdassa vallitsi täysi sota, kaaok-sen keskellä venäläiset ampuivat toisiaan.

Seger löysi suksensa ja kiinnitti ne. Kiireesti hän hiihti takaisin omien puolelle. Vastaaan tuli sotilaita, suomalaisia. He tulittivat vihollisen juoksuhautoja, ammuksot näkyivät talviyössä valkoisina valoviiruina.

»Saatanan Seger! Onko sinulla päässä vikaa?» Puhuja oli Lindholm, hänen kasvonsa olivat tulipunaiset ja ikään kuin vääristyneet. Seger hädin tuskin kuuli Lindholmin kiro-sanoja, korvissa soi räjähdysten jäljiltä, ja hän jatkoi matkaa vartiopaikalle. Koko linja oli täynnä väkeä, yhdeksännessä komppaniassa oli huudettu hälytys.

Kun Lindholm puoli tuntia myöhemmin palasi ja tuli lumessa istuvan Segerin puheille, hän oli jo paremmalla tuulella. »Jaa, vai oli ylliluutnantti ihan vain pienellä iltalen-killä», hän totesi naureskellen.

»Sanotaan vaikka niin», Seger vastasi.

»Soiko korvissa?» Lindholm kysyi.

»Helvetisti! Ei teillä kenelläkään sattuisi olemaan tu-pakkaa?» Seger kysyi ja katsoi miehiä.

»Tässä», yksi heistä vastasi ja ojensi savukkeen. Seger pujotti sen tärisevin käsin suupieleen.

»Mitä ihmettä!» ylikersantti Stig Westerlund huudah-ti ruotsiksi nähdessään Segerin, joka istuskeli tupakoimassa nokeentuneessa ja verisessä lumipuvussa.

»Ei tässä mitään, kävin vain tervehtimässä ryssää, meillä oli vähän asioita selvittämättä», Seger vastasi vakavana.

»Selvittämättä ja selvittämättä, luulisi yliluutnantin saaneen ne nyt selvitettyä», Westerlund päivitteli päätään pyörittäen.

»Menkäähän, pojat, lepäämään, ei sieltä tänä yönä tulla. Tukikohta on räjäytetty. Sopiiko tulla teidän korsuun nukkumaan?» Seger tiedusteli, sillä hän ei uskonut jaksavansa hiihtää takaisin omaansa.

»Toki», Westerlund vastasi. »Tehkää yliluutnantille tilaa», hän komensi muutamaa sotamiestä. Kaikkien ihmeksi Seger nukahti korsun kovalle laverille saman tien. Hän nukkui sikeästi kuin lapsi.

Helsinki 1948. Valvontakomission kaikennäkevä silmä tarkkailee maata jatkosodan jälkeen. Liittoutuneet seuraavat tahollaan valvontakomissiota huolestuneina: tuleeko Suomesta kommunistinen maa?

CIA:ssa koulutuksen saanut vakooja Jan Segér saa marsalkka Mannerheimiltä tehtäväksi pitää silmällä suomalaisia kommunisteja. Amerikkalainen Erica Shannon puolestaan lähetetään neuvostoliittolaiselta vankileiriltä Suomeen onkimaan tietoja Neuvostoliiton hyväksi. Kahden vakoojan tiet kohtaavat kylmän sodan myllerryksessä, ja heidän kohtalonsa linkittyvät Suomen kohtaloon.

Vaaran vuosien vakooja on henkeäsalpaava dokumentaarinen romaani Suomesta suurvaltojen puristuksessa. Se kuvaa vuosia, jolloin maan tulevaisuus oli vaakalaudalla, ja ihmisiä, jotka muuttivat historiaa.

ISBN 978-952-300-527-3 84.2

atena.fi